

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Compendium Concertationis, Hvivs Secvli Sapientivm Ac Theologorum, super erroribus moderni temporis

Bundere, Jan van den

Venetijs, 1548

De primatu Petri, & Romanæ ecclesiæ, ti. 31

urn:nbn:de:hbz:466:1-36077

per aquas? Narratur præterea in histo. triparti. libro. 8. cap. 34. quomodo aqua benedicta demonis coercuit potestatem. Asperisionis huius aquæ meminit & Cyprianus: ut habetur de consecratione distincti. 4. cap. Nec quenquam.

DE PRIMATV PETRI, ET ROMANAE ECCLESIAE. TIT. XXXI.
ARTICVLVS I.

Sunt assentatores qui sic Papæ præconia extolunt, ut dicant eum ex Christi institutione, uicarium Christi posse soluere ac ligare quæuis, etiam statuta pro suo arbitratu condere.

Nouimus quidem quomodo Græci & Rutheni Papæ potestatem in uniuersalem ecclesiam negent.

Ioânes quoque de Lauduno, et Marsilianus Paduanus, dixerunt, quòd Christo ascendente in cœlum, non mansit in terra eius uicarius generalis Papa. Quòdque Petrus non plus fuit caput ecclesiæ, quàm quilibet aliorum Apostolorum. Hic error damnatus est per Ioh. 22. in extrauag. Licet intra doctrinam Apostoli. Huic errori subscripsit, & Ioannes de Vuesalia, damnatus Maguntia tpe Federici. 3. Vualden. aut dixerunt Romanum præsulē reliquis episcopis parē: quibus consensit & Ioânes Hufs, Ioannes quoq; Vuicleff, ait post Urbanum. 6. Nullum esse recipiendum in Papam. Et quòd more Græcorum uiuendū sit moribus proprijs. Hos quia hæreticos damnatos nouimus, missos facimus. Dicit Cyprianus lib. 1. episto. 3. ad Cornelium Papam. Neque aliūde hæreses obortæ sunt, aut nata sunt schismata, nisi inde quòd sacerdoti Dei non obtemperatur: Nec unus in ecclesia ad tempus sacerdos, & ad tēpus iudex uice Christi

DE PRI. PET. ET RO. ECCLE.

sti cogitatur. Cui si secundum magisteria obtemperaret in
ternitas uniuersa, nemo aduersum sacerdotum collegium
quicquam moueret. Quamobrem nos quam dominus Pe-
tro dedit potestatem, infirmare nolumus, sed eam consistere
& amplecti. Potestatem ordinis cum alijs Apostolis com-

Matt. 26.

munem accepit in coena: quando Christus dedit eis potes-

Luc. 22.

tem conficiendi corpus & sanguinem suum. Potestate quo-

Matt. 18

que iurisdictionis, seu ligandi & soluendi promisit Chri-

stus Apostolis comuniter, dum ait, Amen dico uobis: quae-

cunq; alligaueritis super terram, erunt ligatae & in caelis.

Quaecunq; solueritis super terram, erunt soluta et in caelis. Haec

potestas solis presbyteris conuenit: ut habet Ambr. lib. 1.

poe. c. 2. Dedit autem potestatem ligandi & soluendi ipsis pre-

Ioan. 20

sbyteris iam factis: dum post resurrectionem insufflauit, &

dixit: Accipite spiritum sanctum: quorum remiseritis pecca-

ta, remittuntur eis: & quorum retinueritis peccata, re-

tenta sunt. Praeeminentiam quoque praeter ceteris, & prima-

Matt. 16

tum promisit Christus Petro, propter singularem suam con-

fessionem. Scribit namque Matthaeus: Venit Iesus in partes

Cesareae Philippi, & interrogabat discipulos suos, dicens:

Quem dicunt homines esse filium hominis? Et post pauca:

Vos autem quem me esse dicitis? Respondens Simon Petrus

dixit. Tu es Christus filius Dei uiui. Respondens Iesus dis-

xit. Beatus es Simon Bariona: quia caro & sanguis non re-

uelauit tibi, sed pater meus qui in caelis est. Et ego dico tibi:

quia tu es Petrus, & super hanc petram aedificabo ecclesiam

meam: & portae inferi non praeualebunt aduersus eam. Et

tibi dabo clauis regni caelorum. Et quodcunq; ligaueris

super terram, erit ligatum & in caelis: Et quodcunq; solue-

ris super terram, erit solutum & in caelis. Hoc ipsum uer-

luit Christus, dum Simoni per Andream adducto ait. Tu es Simo filius Ioa. Tu uocaberis Cephas, quod interpretatur Ioan. 1. Petrus. Anacletus quoq; tertius a beato Petro Papa ait: ut recitatur distim. 22. cap. Sancta Romana. Petro, a domino concessum est, ut reliquis omnibus praesset Apostolis: & Cephas, id est caput, & principium teneret apostolatus, Praeterea Cephas dicitur, quia in caput constitutus est Apostolorum. Cephal enim Graece caput dicitur latine: ut ait Isidorus. 7. etymo. cap. 9. Si itaque horum uerborum germanus sensus exquiratur, comperitur dominum Petro primatum suae ecclesiae spopodisse eisdem uerbis.

Articu. 2.

Ex uerbis Matt. praefatis nulla Petro repromittitur prerogatiua: sed quod commune fuerit organum Apostolorum, insinuatur. Dominus enim non solum Petrum, sed omnes Apostolos requirit dicens. Vos autem quem me esse dicitis? Et Petri responsionem accepit pro omni collegio Apostolorum. Ex quibus ulterius sequitur, quod Christus personam Petri respondentis, pro omnibus acceptauit, ita sequenter quoque non solum ad Petrum, sed ad omnes pro quorum persona loquitur, dicit. Tu es Petrus. &c.

R H E T.

Matth. 16

Congruebat recoluisse illud sapientis. Ne innitaris prudentiae tuae. Quod uerbum tractans Hiero. in parabolis, quemadmodum habetur de constituto. cap. Ne innitaris, ait. Prudentiae suae innititur, qui ea quae sibi agenda uidentur, patrum decretis anteponeit. Prisci patres, praefatis uerbis Petro promissum asserunt principatum. Tu uero praeterrationem, praeter auctoritatem, contra patrum sententias, praefatam spositionem detorques ad omnes Apostolos, imo

T H E O.

Prouer. 3.

DE PRI. PET. ET RO. ECCLE.

ad omnes Christianos: ut ecclesie, & non Petro daretur potestas clauium. Petrum itaque sanctitate perinde ac scientia præpollentium non pudeat audire sententias. Dicit namque Clemens in epist. ad Iacobum fratrem domini, Hierosolymitanum episcopum. Notum tibi facio domine, quia Simon Petrus uere fidei merito, & integre prædicationis obtentu, fundamentum ecclesie esse, definitus est. Qua de causa, etiam domini ore cognominatus est Petrus. Petra quidem dicitur Christus. A petra cognominatus est Simon Petrus: ut hinc ratione edoceamur Petrum Christi uicem in terris habiturum, cuius nomen & accepisse cognouimus: & eundem petram uocari, supra quam fundanda erat ecclesia (Intelligitur tamen in secundo fundamento) quæ iam in Christo primo fundamento ædificari cœperat. Quamobrem ait dominus super hanc petram ædificabo ecclesiam meam. Pensare non pigeat uerba. Simili modo eadem uerba interpretatus est ibidem Theophyl. Remunerat (inquit) Petrum dominus, mercedem illi dans magnam, quod super eam ædificabit ecclesiam. Hieronymus quoque ibidem sic ait. Simoni qui credebant in Christum, Petri largitus est nomen ecclesie secundum metaphoram petre, recte dicitur ei. Aedificabo ecclesiam meam super te. Chrysost. etiam eadem uerba interpretans, sic inquit. Sublimiora ipsum sapere facit: et ecclesie future pastorem constituit. Rabanus eundem locum sic interpretatur. Qui regem cœlorum maiori præ cæteris deuotione confessus est, merito præ cæteris collatis clauibus regni cœlestis dotatus. Hilarius uero eadem uerba trinitatis inquit. O in nuncupatione noui nominis felix ecclesie fundamentum: dignaque ædificatione illius petre, quæ infernas leges, & Tartari portas, & omnia mortis claustra

solueret. O beate coeli ianitor, cuius arbitrio clauēs aeterni
 aditus traduntur: cuius terreſtre iudicium praeiudicata au-
 thoritas ſit in caelo, ut quae in terris aut ligata ſint, aut ſolu-
 ta, ſtatuti eiusdem conditionem obtineant in caelo. Cyrillus
 autem Alexandrinus epiſc. lib. 2. ſuper Ioan. ca. 12. ſic ait:
 Nec Simon fore ſibi nomen, ſed Petrus, praedicat: uocabis
 lo ipſo commodè ſignificās, quòd in eo tāquam in petra la-
 pideq; firmiſſimo ſuam eſſet aedificaturus eccleſiā. Cypria-
 nus autē martyr, aduerſus Nouatianū de unitate eccleſiæ,
 epiſt. 26. ſic habet: Loquitur dominus ad Petrū. Ego dico
 tibi, quia tu es Petrus, & ſuper iſtam petram aedificabo ec-
 cleſiam meam &c. Et eidē poſt reſurrectionem dicit. Pa-
 ſce agnos meos, paſce oues meas. Super unum aedificat ec-
 cleſiam: & illi oues paſcendas committit. Et quanuis apo-
 ſtoli oībus poſt reſurrectionē ſuam parem potētem tribuat,
 & dicat. Sicut miſit me pater, & ego mitto uos. Accipite
 ſpiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur
 eis: Et ſi cui tenueritis, tenebuntur. Tamen ut unitatem
 manifeſtaret, unitatis eiusdem originem ab uno incipiētem
 ſua auctoritate diſpoſuit. Hoc erant utique & ceteri Apo-
 ſtoli, quod ſuit Petrus, Pari conſortio praediti, & honoris,
 & poteſtatis: Sed exordium ab unitate proficiſcitur, ut ec-
 cleſia una monſtretur. Idē quoque Cyprianus li. 1. epiſt. 3.
 ad Cornelium Papam, ait: Super Petrum aedificata eſt à do-
 mino eccleſia: unus pro omnibus loquens, & eccleſiæ uice
 reſpondens, ait: Domine ad quem ibimus? Chryſo. quoque
 in Matth. homi. 55. praedicta uerba recitās, ait: Hic eccleſiæ
 futuræ paſtorem conſtituit. Nam quod Deus concedere ſo-
 lus poteſt, peccatorum ſcilicet remiſſionem, & ut futura ec-
 cleſia, tot tantisq; fluctibus impetu irrumperibus immobilis

DE PRI. PET. ET RO. ECCLĒ.

maneat: cuius pastor & caput piscator homo atq; ignobilis, in terrarum orbe reluctante adamantis naturam firmitate superet. Hęc (inquam) omnia quę solius Dei sunt, sepe licetur daturum. Aug. siquidem sermo. 16. de sanctis, præconium sic cecinit. Audistis frequenter, ipsum Petrum à domino petram nuncupatum: sicut ait. Tu es Petrus,

Artu. 3

super hanc petram ædificabo ecclesiam meam. Si ergo Petrus petra est, super quã ædificatur ecclesia: rectè primus pedes, scilicet claudi ex utero matris sanat: ut sicut in ecclesia, fidei fundamentum cõtinet: Ita & in homine, membrorum fundamenta confirmet. Vides itaq; candide lector, quomodo omnes isti sanctissimi pariter et doctissimi patres, ex verbis Matthæi, asserant Petro à Christo primatum pmissum fuisse, & eum caput & fundamentum nuncupant. Dionys. quoq; lib. 8. de diu. nomi. cap. 3. Petrum uocat uerticalem, hoc est capitalem seu capitaneum. Et Chrysost. super illud:

Ioan. 21.

Pasce oues meas. Eximius (inquit) erat apostolorum Petrus, os discipulorum, & uertex collegij. Artic. 3.

RHET.

Petrus os & organum erat omnium apostolorum: & pro omnibus Christus accepit suam responsionem: ideo non ad eum, sed ad eos quorum personam gessit, loquitur Christus, dicens: Tu es Petrus, & super hanc, &c. Confirmat hoc August. super Ioan. tracta. 124. sic inquit. Hoc agit ecclesia spe beata in hac uita ærumnosa, cuius ecclesie Petrus aposto. propter apostolatus sui primatum, gerebat figurata generalitate personam. Quod enim ad ipsum ppropriè ptinet, natura unus erat homo: gratia unus christianus: abundantiori gratia unus idemq; primus aposto. Sed quan

do ei dictum est. Tibi dabo claues regni coelorum: & quodcunque ligaueris, &c. uniuersam significabat ecclesiam.

Quis pius christianus feret domini uerba ad Iudam proditorem directa fuisse, qui illi collegio interfuit ut dixerit illi dominus: Tu es Petrus, & super hanc petram aedificabo ecclesiam meam? Si quidem ad Apostolos sermonem direxisset Saluator, plurali numero enunciaffet, quemadmodum aliquando soli Petro interroganti. Ecce nos reliquimus omnia, et secuti sumus te: quid ergo erit nobis? &c. Mox dominus sermones ad omnes apostolos dirigens, ait. Vos qui reliquistis omnia, & secuti estis me, sedebitis super sedes &c. Iam uero ad Petrum propter singularem eius confessionem, sermonem direxit, ut probauerunt articuli praecedentis allatae auctoritates. In cuius argumentum ait ei. Tu es Simon Bariona: Tu es Petrus: Caro & sanguis non reuelauit tibi (non ait uobis) sed pater meus caelestis. Haec est sententia etiam ipsius Bedae super eisdem uerbis Matt. 16. Ait enim. Qui regnum caelorum maiori dilectione praeter ceteris confessus est merito praeter ceteris collatis regni caelestis clauibus donatus est: Sed non frustra uni commendatur, quod omnibus intimaretur. Petro enim singulariter creditur, quia cunctis ecclesiae rectoribus Petri forma praepositur. Nec primatui Petri repugnat, quod fuerit os & organum apostolorum, aut quod personam gesserit ecclesiae. Nam ea ratione alijs praelatus est. Dicit enim Chrysostomus super eo. Pasce oues meas. Eximius erat apostolorum Petrus, aut discipulorum, & uertex collegij. Sed & Augustinus in allegatis pro te uerbis, Petro primatum tribuit, personamque gerebat ecclesiae, ueluti episcopus in synodo generali, personam suae representat ecclesiae, aut princeps sui

THEO.

Matth. 12.

RHE.

THEO.

Ioan. 21.

DE PRI. PET. ET RO. ECCLE.

regni. Nam ibidem post pauca subdit Aug. Claves regni
cœlorum primus apostolorum accepit Petrus. Nec insigne
mur clauēs dari ecclesiæ: Nam ecclesia finis est donatiōe
dantur enim propter ecclesiæ utilitatem, ut ecclesia
percipiat fructu n. Et hoc dicit Aug. sup Ioannē tract. 10.
Ecclesia quæ fundatur in Christo, clauēs ab eo regni cœlo
rum accepit in Petro. Et glo. ordi. Matth. 16. Datæ sunt
ues ecclesiæ episcopis et presbyteris. Hoc schemate dicimus
imperium esse apud Germanos, non quia singuli Germa
rum, sed qui ex eis unus imperij titulo insignitus est. Sic
tempore Carolus quintus Austricus, & Hispaniarum,
Gandau in Flandria natus. Articulus. 4.

RHET.

Sententiam nostrā ex Origene homi. 1. in Ma
thæ. decerpimus. Qui singulos quosq; iustos di
cit esse eos, super quos tanquam in petra fundatur
ecclesia: quibus & clauēs regni cœlorū dantur: cō
tra quos nec portæ inferi præualebūt. Ait enim
Petra est omnis qui imitator est Christi. Et super
omne huiusmodi ædificatur ecclesia Dei. Si autē
super unum illum Petrū arbitraris uniuersam eccle
siam ædificari à Deo, qd dicis de Iacobo & Ioā
ne filijs tonitruī, uel de singulis apostolis?

Ephes. 5.
2. cor. 3.

THEO.

Absit ut Origenes à seipso dissideat: Petri primatū cō
mendauit homi. 1. super Matth. præfata uerba discuties. Ni
de (inquit) quantam potestatem habet Petrus. super quē æ
ficantur ecclesia, ut etiam eius iudicia maneant firma, quæ
Deo iudicante per illa. Et hom. 6. Illa (inquit) quæ super
Petro dicta sunt, uidentur etiam oībus dicta: sed quomō
oporte bat aliquid maius habere Petrum præ illis: ideo
quidem sic dicit. Tu es Petrus, & super hanc petram æ

edabo ecclesiam meam. Et tibi dabo clauēs regni cœlorū, &c.
 Et in hom. i. ut supra. Verē ad Petrum dictum est. Tu es
 Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam,
 & portæ inferi non præualebunt aduersus eā. Tamē omni-
 bus apostolis, & omnibus perfectis fidelibus dictum uide-
 tur, quoniam omnes sunt Petrus & petra, id est, in omni-
 bus ædificata est ecclesia: aduersus nullum eorum qui tales
 sunt, portæ præualent inferorum. Sed hæc expositio typica
 est secundum allegoriam. Quod uel ex illo manifestum fit,
 q̄ portas inferi peccata, clauēs regni cœlorū uirtutes inter-
 pretetur. Nos autē sensum literalē profecuti sumus: de quo
 sensu, & ipse Orige. hom. 6. locutus est. Artic. 5.

Quō Petrus caput aut fundamentum ecclesiæ R H E T.
 dici potuit, quod Christo tribuit Apostolus? Di-
 cit enim. Vir est caput mulieris, sicut Christus ca- Ephe. 5.
 put est ecclesiæ. Et ad Corin. Fundamētum aliud 1. cor. 3.
 nemo potest ponere, præter id quod positum est,
 quod est Christus Iesus.

Caput ecclesiæ dicitur Christus, quia nedum rector, sed THEO.
 & author est ecclesiæ. Ex latere enim suo perforato pro-
 fluentibus undis aquæ & sanguinis, unica & immaculata, ac
 uirgo sancta mater ecclesia coniux Christi formata est, ut
 dicit concilium Viennen. in cle. 1. de sum. trini. Et ipse Chri-
 stus quasi caput, in mēbra influit dona gratiarū & salutis.

Caput quoq; dicitur Petrus, quia supremus guberna-
 tor & rector ecclesiæ. Fundamētum ecclesiæ dicitur Chri-
 stus. Fundamenta autem nūcupati sunt Apostoli: Quia fun-
 dauerunt ecclesiam in fide & doctrina Christi, quemadmo-
 dum ait Paulus. Ut sapiens architectus fundamentum po- 1. cor. 3.
 sui. Dicit enim Ignatius episto. 5. Vna est ecclesia, quā funda-

DE PRI. PET. ET RO. ECCLE.

uerunt sancti apostoli in sanguine Christi proprijs sudoribus & laboribus. Singulariter uerò fundamentum dicitur
Matt. 19. bus & laboribus. Singulariter uerò fundamentum dicitur
Act. 2. 4. Petrus, quia singulariter Christum confessus est, quia pri-
10. mus in nationibus fidei iecit fundamenta: quia aliorum
Luce. 22. Etus est firmamētum, ut habet Ambr. lib. 1. hom. & tra-
 tur dist. 50. cap. fidelior. Articulus 6.

RHET. Putasne alijs in locis meminert scriptura
THEO. matus Petri?

LUC. 22. Utiq; meminit. At nanc; Christus ad Petrum. Simo-
 ecce Sathanas expetiuit uos, ut cribaret sicut triticum
 autem rogau pro te, ut non deficiat fides tua. Et tu abin-
 do conuersus, confirma fratres tuos. Vbi Theophy. Qu-
 te habeo ut principem discipulorum, Postquam negatu
 fleueris, & ad pñiam ueneris, confirma ceteros. Hoc eni
 te decet, qui post me, ecclesie petra es, & fundamentum.
 Eadem ferme habet uerba Cyrillus, super eodem uerbo. Co-
 firma fratres tuos, quasi dicat. Postquam me negatu pñia
 ueris, & sic poenitueris, corrobora ceteros, cum te princi-
 pem apostolorum deputauerim: hoc enim te decet, quia me-
 cum robur es, & petra ecclesie. Præterea dominus ad

Ioan. 21. Petro petijt, dicens. Petre, diligis me plus his? cui Petrus
 Domine tu nosti quia amo te. Et dñs. Pasce oues meas
 sce agnos meos. Profectò is qui præ ceteris dilexit, præ ca-
 teris aliquid accepit, quando gregis curam ei cōmisit, scilicet
 cet uniuersalem Christus. Vbi Chryso. Os erat apostolorum
 & princeps: tanquam enim negationis obliuisceretur, Pet-
 rum curam ei cōmittit. Et Theoph. Quia Petrus maior
 erat seruatoris, dignus cui amplius concedatur ministerium
 comprobatur. Saluator quoq; abluturus pedes apostolorum
 ad Petrum, tanquam ad aliorum principem, uenit princi-

ut uult Augu. super Ioan. traç. 56. Vbi uerò apostolorū nomina recensentur, præponitur Petrus, tãquam aliorū princeps. In signum etiam primatus Petri, pro se, ac pro Petro didragma solui iussit Christus: ut ut habet Chrysosto. homil. 59. Si quos super Matthæum.

Articulus 7. Matt. 17.

Si quos hēs alios tecū sentiētes doctores. pduc. RHET.

Audire ergo non pigeat in primis Hieronymum lib. 1. THEO.
cōtra Iou. cap. 14. sic inquit. Super Petrum fundatur ecclesia: licet id ipsum in alio loco, super oēs Aposto. fiat. Et cuncti clauēs regni cœlorum accipiant: & ex æquo super eos ecclesiæ fortitudo solidetur. Tamen propterea inter duodecim unus eligitur: ut capite constituto, schismatis tollatur occasio. Ambr. quoq; de poeni. Petri, sermone. 47. sic ait. Denique pro soliditate deuotionis, ecclesiarū petra dicitur, sicut ait dominus. Tu es Petrus, et super hanc petrā edificabo ecclesiā meā. Petra enim dicitur, quod primus in nationibus fundamenta fidei posuerit: & tanquā saxum immobile, totius operis Christiani compagem molemq; contineat. Rursus ait & Augu. in sermone de Apostolis Petro & Paulo. Hic est Petrus, in illa discipulorum schola præcipuus, ac primus idoneus, qui uerba uitæ ex ore Christi suscepit. Interpres legis: assertor gratiæ: destructor Synagoge: ecclesiæ reparator: & ideò solus inter Apostolos meruit audire. Amē dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petrā edificabo ecclesiā meā. Gregorius quoque homi. 21. scilicet in die Paschæ, sic habet. Considerandum nobis est, cur omnipotens eum quem cunctæ ecclesiæ præferre dispo fuerat, ancillæ uocem pertimescere, et seipsum negare permisit. Idem Gregorius, ad Ioannem Cōstantinopolitanum. Certè (inquit) Petrus Apostolus primum membrū sanctæ

& uniuersalis ecclesie, Paulus, Andreas, & Ioanes quia
 aliud, quam singularium sunt plebium capita? Et tamen sub
 uno capite omnes sunt membra ecclesie. Dionysius autem
 de Apostolorum passione loquens, Paulum adducit sic
 tro uale facientem. Pax tecum, Fundamentum ecclesie, &
 pastor ouium Christi. Chrysostomus homi. 59. super Ma-
 theum, tractans illa uerba. In illa hora adierunt discipuli
 Matt. 18. Iesum dicentes. Quis putas maior est in regno caelorum
 sic ait. In illa hora, quando scilicet caeteris omnibus Petrus
 praetulit: Nam cum Iacobus & Ioan. primogeniti essent,
 nihil tale pro ipsis fecisse uidetur ut scilicet pro eis dictu
 ma solui iuberet. Primatum etiam Petri exprimit idem Chry-
 sostomus, de dignitate sacerdotali libro secundo, capitulum
 Cyrillus quoque, eius eminentiae non est oblitus, in libro
 thesaurorum. Nulli alteri (inquit) tanquam Petro, Christus
 quod suum est pleniter, sed ipsi soli dedit. Dicit praeterea
 Anacletus papa, in epistola de ordinatione archiepisco-
 porum, episcoporum, & caetera. Inter Apostolos beatos que-
 dam fuit discretio: Et licet omnes essent Apostoli, Petro ta-
 men a domino concessum est: & ipsi inter se id ipsum uolun-
 runt, ut reliquis omnibus praesesset. Et Cephas
 est caput & principium teneret apostolatus: Qui et
 dem formam suis successoribus & reliquis episcopis tenen-
 dam tradiderunt. Dicitur quoque in concilio Constanti-
 politano. Veneramus secundum scripturas, & canonum
 definitiones, sanctissimum antiquae Romae episcopum, pri-
 mum esse, & maximum episcoporum. Athanasius & uer-
 uersi episcopi Aegyptiorum sic scripserunt pro exem-
 ribus Niceni concilij, domino sancto & apostolici culmi-
 uenerando Marco sanctae Romanae & apostolicae sedis

uniuersalis ecclesie pape Athanasius & uniuersi Aegyptiorum episcopi. Articulus 8.

Petrum ratione sui primatus aliquid exercuisse R H E T. eminentis iurisdictionis, non inuenimus.

Tanquam ecclesie caput, & uicarius Christi Petrus THE O. primam synodum conuocauit: Vbi in locum Iudae substitutus est Mathias. Idem ipse damnauit Ananiam et Zaphirā ACTU. 1. de peculio agri uenditi, aliquid sibi occultantes. Secundam ACTU. 5. synodum conuocauit idem: ubi de legalibus conclusum est, ACTU. 15. nihil amplius oneris imponere ceruicibus ad fidem conuersorum gentilium, nisi ut abstinerent ab immolatis simulachrorum, & sanguine & suffocato & fornicatione. Quāquidē sententiam protulit Iacobus, tanquam in sua dioecesi.

Præterea Petrus ubique fidē & resurrectionem tanquam aliorum princeps tutatus est: ut acta Apostolorū declarāt. R H E T. Esto, Petrus primatum ecclesie sibi à Christo delegatū habuerit. unde Romano Pontifici, qui est episcopus Urbis, ea potestas ut eam in omnes usurpet ecclesias?

Nemo ambigit suffectum in eam succedere potestatem THE O. quam habuit prædecessor, modò per superiorem illi non sit coarctata potestas. Vnde Damaso papæ Hierony. ait, ut habetur. 24. quæstio. 1. cap. Quoniam uetus. Cum successore piscatoris & discipulos Christi loquor. Quamobrem Clemens eam habuit potestatem quā Petrus & Anacletus ei subrogatus, & alij successores. Si Clementi credendum est in epistola quam ad Iacobum fratrem domini destinauit: Petrus Clementem in sua sede collocauit, dicens. Clementē hunc, episcopum uobis ordino: cui soli meæ prædicationis & doctrinæ cathedrā trado, Propter quod ipsi trado, à domino

DE PRI. PET. ET RO. ECCL.

mibi traditam potestatem ligandi & soluendi: ut de omni-
bus quibuscunque decreuerit in terris, hoc decretum sit et
in coelis. Linus autem & Cletus non Petri fuerunt successo-
res, sed adiutores. Dicit namque Ioannes. 3. in suo decro-
nibus Petrus adiutores sibi ascivit Linum & Cletum, non tam
potestate pontificij aut ligandi aut soluendi eis norma tra-
dit: sed successori suo Clementi, qui sedem apostolicam po-
eum tenuit, & potestatem pontificalem. Linus enim &
Cletus ministrabant exteriora: Petrus uero uerbo & or-
tioni instabat: quemadmodum dixerant apostoli. Non
aequum nos ministrare mensis, & relinquere uerbum Do-
Linum autem & Cletum nihil legitur unquam ex pontifi-
li ministerio egisse potestatiue: sed quantum eis a beato Pe-
tro praecipiebatur. Si uero eis postea cesserit Clemens, no-
lo contendere. Ob hanc eminentiam, synodus Calcedoni-
acclamauit Leoni papae. Leo sanctissimus, apostolicus, &
oecumenicus, id est, uniuersalis patriarcha, per multos an-
nos uiuat. Hinc ex schismate redeuntes, confessi sunt Corne-
lium episcopum sanctissimae, & catholicae ecclesiae, erectum
a Deo: ut habet Cypri. lib. 3. epist. 11. Clemens quoque papa
seditionem apud Corinth. exortam per epistolam compe-
scuit, & eos in pace reuocauit, ut testatur hist. eccle. lib. 5.
cap. 6. Iulius autem papa Athanasium Alexandrinum, &
Paulum Constantinopolitanae ecclesiae restituit: ut recitat hist.
tripar. lib. 4. ca. 14. Hac de causa Sixtus, sextus a beato
Petro, papa, & martyr, sic scripsit. Sixtus uniuersalis apo-
stolicae ecclesiae episcopus, omnibus episcopis in domino
salute. Licet postea in concilio Carthagen. 3. ca. 26. ordina-
tum sit humilitatis causa, ut primae sedis episcopus non ap-
pelletur princeps sacerdotum aut summus sacerdos, sed pri-

me sedis episcopus. Articulus 10.

Cur Romana ecclesia tantum sibi arrogat potestatis, cum Petrus non tam Romanæ, quam Antiochenæ ecclesiæ præfuerit?

Dicit Marcellus papa, quæadmodum recitatur. 24. q. 1. cap. rogamus. THEO.

Licet prima sedes Petri, fuerit apud Antiochiam, postea iubente domino, Romam translata est. Et Anacletus, à beato Petro, papa, & martyr, à quo & presbyter ordinatus fuerat, in epist. de ordinatione archiepiscoporum, episcoporum, & sacerdotum, ait. Hæc sancta Romana & apostolica ecclesia non ab Aposto. sed ab ipso domino Salvatore nostro primatum obtinuit, & eminentiam potestatis super uniuersas ecclesias, ac totum christiani populi gregem assecuta est: sicut ipse beato Petro apos. ait. Tu es Petrus, &c. Secunda est Alexandria, beati Petri nomine à diuo Marco eius discipulo atq; euangelista, consecrata. Tertia sedes apud Antiochiam: quia illic, priusquam Romam ueniret, beatus Petrus habitauit, & Ignatium episcopum constituit. Et illic primum nomen christianorum nouellæ gentis exortum est: ut habet Ignatius epist. 8. ad Antiochen. In concilio autem Constantinopolitano. 150. episcoporum, contra Nectarium congregato, decretum est cap. 5. Constantinopolitane ciuitatis episcopum habere primatus honorem, post Romanum pontificem. Cypria. quoq; lib. 1. epist. 3. ad Cornelium papam, sic scripsit de primatu Roma. ecclesiæ. Post ista (scilicet facinora quæ præmisit) adhuc insuper pseudo episcopo sibi ab hæreticis constituto, nauigare audent (ipsi scilicet. Nouatiani) & ad Petri cathedram, atque ecclesiam principale, unde unitas sacerdotalis exorta est, à schismaticis et prophanis literas ferre. Nec cogitare eos esse Romanos,

THEO.

RHE T.

THEO.

RHE T.

THEO.

DE PRI. PET. ET RO. ECCLE.

quorum fides Apost. prædicante laudata est: ad quos per
dia habere nõ possit accessum. Simile scribit epist. 11. ad en
dem. Et lib. 1. epist. 4. Papa (inquit) Cornelio in cathedra
te firmato, quisquis iam episco. fieri uoluerit, foris fiat
cessse est: Nec habeat ecclesi. unionem, qui ecclesi. non
unitatem.

Articulus 11.

RHET. Romana ecclesia, multa p̄ ambitū sibi usurpa
THEO. Non per ambitum occupat, sed quod suum est tenet
docet: habet enim primatum, ut docuimus, præ ceteris ec
clesiis: cuius rei gratia à nemine uenit iudicanda. Cõcilij
neralia conuocat, & disponit. Maiora negotia etiam
discutit, ac decernit.

Articulus 12.

RHET. Non tam miris, quàm periculosis portentis
fers Romanum pontificem, dicens eum à nemine
ne iudicandum.

THEO. Non meum, sed sanctarum synodorum est hoc decretum.
Cum enim Nicæna synodus. 318. episcoporum celebrata
in Oriente, conuocauit & Syluester papa concilium. 325.
episcoporum in Vrbe Roma: ubi sic statutū inuenitur. Nemo
ma iudicabit primam sedem, quoniam omnes à prima
iustitiam desyderant temperari. Huic decreto subscripsit
176. episcopi, Constantinus imperator, & Helena eius ma
ter. Dicitur quoq; in quinta synodo Roma sub Symacho.
A multis antecessoribus nostris synodaliter decretum est:
oues quæ pastori cõmissæ sunt, eum nec reprehendere, nec
à recta fide exorbitauerit, præsumat: nec ullatenus pro qua
cunq; re alia, nisi pro sua iniustitia, accusare audeant. Hoc
ipsum infert Nicolaus papa, ex illo ad Hebræos. Minor
maiore benedicatur: profectò exigente ratione, & male
citur: ut habes dist. 21. cap. deniq; Confirmatur & ex eplo

Tpe nanq; Diocletiani & Maximiani, cum Marcellinus
 papa timore persecutionis, thura idolis obtulisset: poenitēs
 conuocato concilio. 180. episcoporum in Sumessam Cāpa-
 nie urbem uenit, ibiq; squalidus & cilicijs indutus, cum
 lachrymis peccatum suū cōfites, pro inconstātia sua poenā
 sibi indici postulauit. Cui synodus. Absit ut summus ponti-
 fex ab aliquo iudicetur, & sepius dixērunt. Tuo ore iu-
 dica causam tuam: nō nostro iudicio. In sinu tuo collige cau-
 sam tuam, & ore proprio te iudica, dist. 21. ca. Nunc autē.
 Hoc ipsum habet & Platina. Constantinus etiam in conci-
 lio Niceno recipiēs libellos quibus accusabantur episcopi,
 eos igni tradidit dicens. Deus constituit uos sacerdotes &
 potestatem dedit iudicandi de nobis. Vos autē non potestis
 ab hominibus iudicari: & ideò solius Dei expectate iudica-
 cium, ut habet hist. eccle. lib. 10. capitu. 1. Et tripart. lib. 2.
 cap. 2. Symacho papa impetito, corroborato per eum con-
 cilio quarto Romano, dixerunt episcopi residentes. Syma-
 chus papa ab huiusmodi oppositionibus impetitus, quan-
 tum ad hoīes respicit. sit immunis & liber: cuius causam to-
 tā Dei iudicio reseruamus. Hoc quoq; schemate ait David
 domino. Tibi soli peccaui. Quia hominē qui eum puniret,
 non habuit. Quid autem agendum est, si Papa suis prauis
 moribus scandalizat ecclesiā, docet Ioan. de Turre crema-
 ta, in summa de eccle. lib. 2. cap. 106. Artic. 13.

Quare concilia generalia à solo Romano pō- R H E T.
 tifice conuocanda sunt, aut robur habere ualent?

Vt finis litibus & controuersis imponatur, necesse est THEO.
 iurisdictionē supremā ab uno inchoari & finiri. Hoc autē
 fit quādo soli Papae licet conuocare & corroborare con-
 cilia celebranda. Dicitur nāque in decreto Marcellini papae

DE PRI. PET. ET RO. ECCLE.

ad episcopos Antiochie. Inspirante domino sancti patres
constituerunt, ut nulla sancta Synodus fieret præter Roma-
næ sedis auctoritatem. Idem Maxentio episcopo. Synodus
episcoporum, (scilicet generalē) absq; huius sedis Romanæ
auctoritate non potestis regulariter facere: quāquā quorū-
dam episcopos possitis congregare, scilicet pro synodo pro-
uinciali, quæ ualeat ad correctionē et ad exhortationem. Nō
autē habet uim definiēdi aut statuēdi, scilicet in maiori-
bus, & uniuersaliter. Nam dicitur dist. 18. ca. 1. 3. Concilia
episcoporum bis in anno fiant, ut de omnibus querelis, que
inter diuersos ecclesiæ ordines nasci assolent, iudicentur.
Scribit quoq; Iulius papa Orientalibus episcopis: ut habet
tur dist. 17. cap. Regula. Regula uestra nullas habet uires,
quoniā nec ab orthodoxis episcopis, hoc cōciliū actū est,
nec Ro. ecclesiæ legatus interfuit, canonibus præcipien-
tibus, sine eius auctoritate concilia fieri non debere. Nec ali-
lum ratū est, nec erit unquā concilium: quod eius nō sit
fulcitū auctoritate. Idem dicit Grego. ibidē ca. Nec licet.
Et Pelagius papa. cap. Multis, sic ait: Multis demū Apo-
stolicis et canonicis atque ecclesiasticis instruimur regulis
nō debere absque sn̄a Roma. pōtif. cōcilia celebrari. Quæ
propter (ut iā dictū est) certē nō concilium, sed cōciliū
cassatur. Et quicquid in eo actū est, irritum habeatur et uas-
cū. Quamobrem cum auctoritas Theodorici regis, ex di-
uersis prouincijs ad urbem Romanam sacerdotes conuenire
re præcepisset: Dixerunt episcopi, quōd qui impetebatur
Symachus papa synodum deberet conuocare. Ad hæc se-
renissimus rex respondit: Nihil ad se præter reuerentiam
de ecclesiasticis negocijs pertinere: ut habetur di. 17. cap.
Cōcilia. Martianus quoque imperator, cum esset in concilio

lio Calcedo. 630. episcoporum, conuenientibus legatis Leonis papae, ait. Nos ad confirmandam fidem, non ad ostendendam uirtutem exemplo imperatoris Constantini, adesse synodo cogitauimus. Dicit quoque Gelasius papa, de concilio Calced. Totum est in sedis apostolicae potestate: ita et id quod firmavit in synodo sedes apostolica, hoc robur obtinuit: quod refutauit, habere non potuit firmitatem. Et sola rescindit, quod praeter ordinem congregatio synodica putauerat usurpandum. Quamobrem Iulius papa reuocat damnationem Athanasii per episcopos orientaliū factam: quia inusitatum nomen Humoufion induxerat, Et Vitalianus papa, in synodo Ro. reuocat acta per episcopum Cretensem contra Ioanem Lampeon episcopum. Et Pelagus papa cassat quae ordinauerat synodus Constantinopolitana, quia sine eius auctoritate erat conuocata: ut est uidere in eius decreto.

Articulus. 14.

Magnum uidetur fidei, pariter & ecclesiae periculum: si ab unius hominis sententia, maiora ecclesiae negotia, ueritasque fidei dependeant. R H E T.

Quis dicit iacturam reipublicae esse, si unus praesit imperator? Profecto nullus, siue n. iste, siue ille, nihil sine congrueni consilio agit aut decernit. Nam quae dicuntur summorum pontificum decreta, cum summa episcoporum, Cardinalium, & aliorum diligentia discussa sunt, & conclusa. Quibus & spiritus sanctus non defuit dirigens, dicente Salvatore. Cum uenerit spiritus ille ueritatis, docebit uos omnem ueritatem. Ioan. 16. Et iterum. Ecce ego uobiscum sum, usque ad consummationem Matt. 28 seculi omnibus diebus. Et rursus. Vbi duo uel tres congregati Matt. 18 fuerint in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Et ibidem. Si duo ex uobis consenserint super terram, de omni re quaecumque petierint, fiet illis a patre meo. Et alibi. Ego rogavi pro te

DE PRI. PET. ET RO. ECCLE.

Matt.ulti. Petre, ut non deficiat fides tua, Propter hanc Christi spem
 sionem & assistentiã in gubernanda sua ecclesia, nunquam
 compertum est papam oberrasse in suis decretis, in his que
 sunt fidei aut proborũ morum: Licet aliquñ errauerit in se
 cto, aut ut particularis persona. Si. n. papam ecclesiam, seu
 conciliũ legitimũ & uniuersale in his cõtingeret errare
 Christus ecclesie sue nõ sufficienter prouidisset: Nullus
 in fide errans, peccaret: oia etiam fidei decreta ambigua
 rent, & nõ certa. Hac de causa ait Paulus. i. Tim. 3. si quis
 uero scias quõ oportet te in domo Dei conuersari, quã
 ecclesia Dei uiui, columna & firmamentum ueritatis.

Huius rei gratia, maiora ecclesie negotia, ad sedẽ apo
 stolicam diriguntur: ad eam tanquã ad singulare refugium,
 ex toto orbe terrarũ appellatur. Ipsiusq; est dubia in fide
 determinare: uide infrã titu. 32. cap. 7. Dicit nanq; Alexan
 der, quintus à beato Petro papa, & martyr, in suo decreto.
 Huic sancte & apostolicæ sedis apici, summarũ dispositio
 nes causarum. & omnium negotia ecclesiarum ab ipso be
 mino tradita sunt, quasi ad caput, ipso dicente principi apo
 stolorum. Tu es Petrus, & sup hanc petram edificabo
 clesã meã Felix quoq; papa, & ipse martyr, sic ait ad be
 gnum episcopũ. Semp dubia & maiora negotia, terminantur
 ab hac sede, à tpe apostolorum qui eam suis documentis in
 struxerunt, accipere cõsueuerunt. Vigilius aut in sui decre
 ti cap. 7. sic inquit. Nulli dubium est, qd ecclesia Roma, fun
 damentum & forma sit ecclesiarũ: à qua oēs ecclesias pri
 cipium sumpsisse, nemo recte credentium ignorat. Quomodo
 licet oĩum apostolorũ par esset electio, beato tñ Petro con
 cessum est, ut cæteris præemineret: unde & Cephas uocatur:
 quia caput est, & primus oĩum apostolorum: Et quæ

in capite præcessit, in mēbris sequi necesse est. Quāobrem
 Ro. ecclesia dñi uoce cōsecrata, sctōrū patrū anthoritate ro
 borata, primatū tenet oīum ecclesiarum. Ad quā summa ne
 gotia, & eorum iudicia quasi ad caput semp referēda sunt.
 Hoc ipsum habet decretū Marcellini papæ et mar. et Ana
 cleti. 3. à beato Petro, papæ pariter & mart. Art. 15.

Cum sint Metropolitanī, & Primates, quare R H E T.
 ex toto orbe terrarum dicis ad sedem Romanā,
 posse appellare?

Hoc decreuerunt sancti patres, pp sedis eminentiā, quæ THEO.
 oīum iura tueri debet, sinemq; imponere litibus. Sic. n. scri
 bit Athanasius cū episcopis Aegypti ad papā Felicē. A pa
 tribus Nicænæ synodi est definitum cōsonanter, ut si quis
 quam episcoporū, aut Metropolitanum, aut cōprouincia
 les uel iudices suspectos habuerit: uestrā Romanā sanctam
 interpellent sedē: cui ab ipso dño potestas ligandi ac soluen
 di, speciali est priuilegio cōcessa. Ipsa est. n. sacer uertex, in
 quo oēs uerūtur, sustētantur, leuātur. Scribit quoq; Sixtus
 à beato Petro papa. 6. et mart. ad omnes episcopos. Siquis
 uestrum pulsatus fuerit in aliqua aduersitate, licenter hāc
 sanctam & apostolicā sedem appellet: & ad eam quasi ad
 caput, suffugium habeat: ne innocens damnetur, aut eccle
 sia sua detrimentū patiatur. Dicit quoq; Canon cōcilij Cal
 cedo. Siquis episcopus prædicatur infamis, liberam habeat
 ptātem appellandi ad beatissimū episcopū antiquæ Romæ,
 quem habemus Petrum, petram refugii. Hæc eadem dicūt
 decreta Marcellini & Iulij. Articulus 16.

Quare præ ceteris dubia in fide determinat Ro R H E T.
 manus pontifex?

Rñdet tibi Felix papa & mart. in epist. ad Benignum. THEO.

DE PRI. PET. ET RO. ECCLĒ.

Hæc sancta & apostolica mater oïum ecclesiarum Christi
ecclesia, quæ per Dei oïpotentis gratiã, à tramite apostoli-
cæ traditionis nunquã errasse probatur, nec ab hæresi
nouitatibus deprauãda succubuit. Sed ut in exordio, non
fidei christianæ pcepit ab authoribus suis apostolorũ prin-
cipibus illibata sine tenus manet: secundum ipsius dñi pã-
citationem, qui suorũ discipulorũ principi, in suis fatu et
euangelijs. Petre (inquiens) ecce Sathanas expetiuit te, ut
cribraret sicut triticum. Ego aut pro te rogavi, ut non lab-
sciat fides tua. Et tu aliquñ conuersus, confirma fratres tuos.
Ait quoq; Athanasius scribens cum episcopis Aegypti
Felicem papam. Tu prophanarum hæresum atq; impiorum,
atq; oïum infestantiũ depositor, princeps & doctor
caputq; oïum orthodoxæ doctrinæ & imaculatæ fidei et
stis. Quãobrem ait cõciliũ Sardicen. cui noïe Romani ponti-
fisi. præfuit Osius. Quæ decreuerit Roma. episcopus, con-
firmata erunt. Hac de causa, acta concilij Niceni ad Sylla-
strum papã missa sunt roboranda. Cõciliũ quoq; Cartha-
gi. primum, acta sua ad papã Innocen. 1. misit, dicens. Hæc
sanctæ charitati tuæ intimãdum duximus, ut statuis modis
mediocritatis etiã apostolicæ sedis adhibeatur authoritas
pro tuenda salute multorũ, & quorundã etiam perueniente
te corrigenda. Conciliũ etiã Mileuitanum, ad eundẽ
Innocentiũ, eum cõsulens super hæresi Pelagij & Cœlestij.
Cõciliũ uero Carthagi. 6. 217. episcoporum misit ad Boni-
nifacium papã, ut ipse deliberaret, si quæ forent suis statu-
ris adimenda, uel adijcienda. Leo quoq; papa scripsit ad
nodum Ephesinã & Calcedaten. ut dãnaret Nestorium &
Eutychem, quos ipse in synodo Rom. dãnauerat. Hoc
facto Fabianus papa rñdit ad cõsulta episcoporũ orientaliũ

Cornelius Ruffo episcopo orientali. Lucius episcopus Gal-
 liae & Hispaniae. Euticianus episcopus Ciliciae. Marcellinus
 quoque episcopus orientalibus, &c.

Ex his liquet omnes in dubijs ad sedem Rom. conuolaf-
 se, quæ admodum ait Aug. in lib. cōtra Manichæos, & reci-
 tatur dist. 11. cap. palàm. Palàm est quod in re dubia ad fidem
 & certitudinem ualeat authoritas ecclesiæ catholicæ, quæ
 ab ipsis fundatissimis Aposto. sedibus, usque ad hodiernū diē
 succedentium sibimet & episcoporum serie, & tot populorum
 cōsensione firmatur. Et Hiero. in detectione nugarum
 Rufini epist. 40. par. 1. ait. Scito Rom. fidem apostolica uo-
 ce laudatā, istiusmodi præstigijs nō recipere, etiā si angelus
 aliter annunciet, quā semel prædicatū est Pauli autoritate
 munitā, nō posse mutari. uide iſr. ti. 32. art. 7. et. 8. Art. 17.

Hoc singulare ut in fide nō erret, dubiāque de-
 cernat, tribuit Augustinus ecclesiæ catholicæ, nō RHET.
 autem Romanæ.

Articulus est fidei, credere unam sanctam ecclesiam ca-
 tholicam (ut ait symbolus Apostolo.) & apostolicam (ut THEO.
 habet symbolū Nicænum) extra quam nō est salus. 24. q. 1.
 cap. Quicūque, de pœ. di. 6. ca. 1. parag. Laboret. De sum.
 tri. ca. Firmiter. Quenam sit illa inter catholicos & here-
 ticos disceptatur. Donatus aliquando ab ecclesia deiectus,
 quia Cæciliano crimina obiecerat, quæ probare nequerat,
 finxit dicens, apud se solū ecclesiā remansisse. Nouatiani
 quoque dicunt, apud se esse ecclesiam. Rutheni & Armeni
 suā credulitatem ecclesiā uocant. Omnes denique hæretici
 apud se dicunt esse ecclesiam. Et Romanam siue nostram,
 Synagogā Sathanæ appellāt. Dicit .n. Hier. par. 1. epi. 40.
 Hæretici licet foris sint, tamen nominant se christianos. Pro

DE PRI. PET. ET RO. ECCLE.

huius elucidatione, nota q̄ ecclesia Græcè, Latine dicitur
coetus, siue cōgregatio hominū, & aliquando sumitur

1. Timo. 3. tēplo materiali, quemadmodū ait Paulus Timotheo,
quomodo oporteat te conuersari in domo Dei, quæ est

De cōse. di clesia Dei uiui. Et de conse. distin. 1. ca. nemo dicitur. Non
stin. ca. ec ecclesiā ædificet ante quā episcopus ciuitatis ueniat, &
clesia. Aliquando accipitur pro collectione iustorum, in quibus

Ephe. 5. tamē est aliquid rubiginis: quia non est iustus qui non pe-
cet. de qua dicit apo. Vir caput est mulieris, sicut Christus
caput est ecclesie. Aliquando capitur ecclesia pro collecti-
ne iustorum, in quibus non est ruga neq; macula, quæ
non inuenitur, sed expectatur futura in coelis: de qua illa

Ephe. 5. Apost. Viri diligite uxores uestras, sicut Christus dilect
ecclesiā, & seipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret &
mundaret, ut exhiberet sibi sponsam non habentem maculam

neque rugam, & dicitur ecclesia triumphans: alia militans
nuncupatur, sed iustorum. Aliquando accipitur ecclesia
pro collectione hominum in una fide catholica, & cōmuni-
nione sacramentorum: de qua loquitur Irenæus lib. 1. ca. 3.

quæ tam bonos complectitur, quā malos: Qui mali mone-
ro quidē sunt de ecclesia, etsi non merito. Sic enim scribit

2. COR. 1. Aposto. ecclesie, quæ est Corinthi, ubi profectō multum
mali: quos arguit, utpotē de fornicatione, cōtentione, & c.

2. COR. 11. Et iterum: Sollicitudo omnium ecclesiarum, in quibus pro-
culdubiō fuere quidā minus iusti. Hanc ecclesiam compara-
uit dominus sagenæ, in mari pisces bonos & malos capiens

Matt. 13 ti. De qua & ipsa ueritas ait. Ego sum uitis uera, & uos
palmites: quorū quidam sunt fructiferi: alij non ferunt fru-
ctū: quapropter erunt præcidēdi, (nō ait sunt præcisi) Hæc
quidem uniuersalis ecclesia in particulares diuiditur, quæ

admodum Ioannes docet, qui scripsit septem ecclesiis, quæ sunt in Asia. Et Paulus ait. Nulla ecclesia cōmunicauit mihi. Ioan. 15. Aliquando uerò ecclesia sumitur pro ecclesiæ rectoribus: Philip. 4. quemadmodum ueritas ipsa ait. Si testes non audierit, dic Matt. 18. ecclesiæ. Vbi Chryso. hom. 61. hoc est præsulibus & præfidentibus ecclesiæ. Cùm itaque dicat Augu. quòd in re dubia fidei, ualeat authoritas ecclesiæ catholicæ, utiq; ea intelligenda est, quæ est in concilijs uniuersalibus, aut in Romana ecclesia, quæ caput est omnium ecclesiarum, ut caput à spū sancto directū, regat & confirmet cætera mēbra: scđm pollicitationem ipsius ueritati. Et hæc quidem ecclesia non immeritò dicitur catholica seu uniuersalis: quia cæteris præfidens eas gubernat sana fide & doctrina: ac in maioribus negotijs dubia discutit. Docet hoc Aug. contra epist. Manichæi cap. 4. & 5. Dicitur & aposto. quia ab ipsis Apostolis Petro & Paulo, uerbo et exēplo instituta ac roborata est: quia Apostolorū fidem doctrinā, & authoritatē hæc tenet: Nec unquā in fide: aut bonis moribus deuiat. Quāobrem Hiero. & Rufinus fidem suā Damaso papæ explorandā miserunt. Et oēs ecclesiæ, etiam orientales, in dubijs eam consuluerūt: ut habitū est art. 16. & infrà tit. seq. arti. 7. declarabitur. Et ipsa semp rectè in oībus definit. Vt patuit hoc titu. arti. 16. Et ti. 32. arti. 7. dicitur. De hac ait Ignatius episto. 5. ad Philadel. Vna est ecclesia, quæ fundauerunt sancti Apostoli in sanguine Christi, proprijs sudoribus & laboribus. Ex his patet, quantū delirent hæretici Ioan. Vuicleff. qui ait. Ecclesia Ro. est synagoga Satana: nec papa est imediatu uicarius christi. Decretales episto. sunt apocryphæ, & seducunt à fide christi. Ioannes de Vuesalia, qui dicit, q̄ ecclesia pōt errare & errauit: q̄ cōci

DE PRI. PET. ET RO. ECCLĒ.

lia generalia nō sunt in spiritu sancto congregata: quoniam
 sanctionibus dicit nō esse parendū? Quōd q; papa non fuit
 carius christi. Ioannes quoq; de Lauduno asserere conat
 est, q; nec Petrus caput fuit ecclesiæ magis quā quilibet
 stolorū: minus autē successor Petri. Cui subscribitur & Lati-
 nus: atque coincidit Ioan. Hus. & Hiero. de Praga. Graeci
 quoq; & Rutheni: imō & oēs hæretici dicunt nō obedien-
 dum ecclesiæ Rom. Nec miretur quispiā, si P. omnia eccle-
 siam infectentur hæretici. Nunquā pueri uirgas: nunquam
 canes baculos quibus cæduntur, Nunquā lupi canes, qui
 coercētur, diligunt. Cōtra quos proponamus elenchū
 habet Cypria. epist. 6. ad Magnum. Ecclesia una est, quæ
 una & intus esse, & foris non pōt. Si enim apud Roma-
 nū est, apud Cornelium nō fuit. Si uerō apud Corne-
 lium episcopo Fabiano legitima ordinatione successit, et qui
 præter sacerdotij honorē martyrio quoq; dñs glorificauit,
 Nouatianus in ecclesia nō est, nec episcopus cōputari pōt,
 qui euangelica et apostolica traditione contēpta nemini suc-
 cedens, à seipso est ordinatus. Idem Cypria. ad Florentiū
 epist. 72. Dñs cōuersus ad. 12. discipulos ait. Nūquid & uis
 uultis abire? Rñdit ei Petrus. dñe ad quē ibimus? Verū
 uitæ æternæ habes, loquitur illic Petrus super quē adifican-
 da fuerat ecclesia, docēs quia etsi cōtumax aut superba
 audire nolentiū multitudo discedat, ecclesia tñ christianitatis
 nō recedit. Et illi sunt ecclesia plebs sacerdoti unita, & pa-
 stori suo grex adhærēs unde scire debes episcopū in eccle-
 sia esse, & ecclesiā in episcopo. Et si qui cū episcopo non
 sint, in ecclesia nō esse. Et frustra sibi blādiri eos qui pater
 cū sacerdotibus Dei nō hñtes obrepunt & latenter apud
 quosdā cōmunicare se credūt, qñ ecclesia quæ catholica

est, scissa nō sit neq; diuisa. Sed sit utiq; cōnexa cōherentiu
 sibiinuicē sacerdotū glutino copulata. Et tūc addamus elen-
 chum. Vnus est Deus: una fides: unū baptisma. Hæc autē fi-
 des uel est apud Romanā ecclesiā, uel apud Lutheranos, et
 alios hæreticos. Non apud eos, quia à fide apostatauerunt:
 ergo apud Rom. ecclesiam, quæ eam illibatā seruat, hæcte-
 nus perseverās in fide, et doctrina apostolica: secundū asser-
 tionē ueritatis dicentis. Ego rogauī pro te Petre, ut nō defi-
 ciat fides tua. Quamobrē ait Beda super Matt. & recita- **Luce. 22.**
tur. 24. q. 1. ca. quicumq; Quicumq; ab unitate fidei, uel so-
 cietatis Petri apost. quolibet modo semetipsos segregau-
 erint: tales nūc nec uinculis peccatorum absolui, nec ianuam
 possunt regni cœlestis ingredi. **Articu. 18.**

Baptistæ eō Ro. pont. potestatē efferunt, ut quicquid **RHET.**
 pro suo arbitratu soluerit uel ligauerit super ter-
 ram, ratum habeat ipse Deus in cœlis.

Dicit Paulus ptātem sibi datam in ædificationē: non in **THEO.**
 destructionē ecclesiæ. Dispensator est papa mysteriū est
 Dei: non dñs, aut dissipator. Quamobrem ait Aposto. ipsis **2. cor. 10.**
Corin. Nam & ego qd' donauī, siquid donauī, ppter uos **1. cor. 4.**
 in persona christi. Quid est. n. donare in persona christi, ni **2. cor. 2.**
 si id agere qd' esset acturus christus? Qui secus agit nō di-
 spensator, sed dissipator uenit cēsendus. De his malis dispē-
 satoribus, illud Ezechielis intellige. **Væ qui cōsuunt puluīl Ezech. 13**
 los sub omni cubito manus: & faciunt ceruicalia sub capi-
 te uniuersæ ætatis ad capiendas aīas, ut interficerent aīas
 quæ non moriuntur, ut uiuificarent aīas quæ non uiuunt,
 mentientes populo meo credenti mendacijs. Non licet itaq;
 pontifici pro suo arbitrio, sed ad limam sacræ scripturæ aut
 rectæ rationis, soluere aut ligare. Dicit, n. Tertul. in lib. de

DE SACRAE SCR. INTE APR.
prescri. hereti. Apосто. nec ipsi quicquam ex suo arbitrio
quod induceret elegerunt: sed acceptam à dño disciplinam,
fideliter nationibus adsignarunt. Qui aut Ro. eccle. insectan-
tur, audiant illud Cypria. epist. 3. ad Corne. lib. i. Neque
aliunde hereses abortivæ sunt aut nata sunt schismata, nisi
de q̄ sacerdote Dei nõ obtemperatur: Nec unus in ecclesia
tempus sacerdos, ad tempus iudex uice christi, cogitatur.

DE SACRAE SCRIPTURAE IN-
TERPRETATIONE. TIT. XXXI.
ARTICVLVS I.

RHET. Cum sacram scripturam proditam & utilem doctis
pariter & indoctis dicat beatus Aurelius Augu-
lib. epistolarum, epist. 3. ad Volusianum: Afferatque do-
minus hominem non in solo pane uiuere, sed in omni
Matth. 4. ni uerbo quod procedit de ore Dei: mirum quare
re isti superciliosi theologi interdiciant laicis lecturam
sacrae bibliae, aut noui testamenti.

THEO. Non pro emulatione arcentur aliqui à sacra scriptura
legenda. Nam in ea inuenitur quod credendum, quod sperandum,
quod agendum est, aut fugiendum: quod Dei timore incutiat
eius amorem inflammet, &c. Est. n. mystica turris Dei,
Canti. 4. cum propugnaculis, mille clypei pendent ex ea, omnis arma-
ra fortium, hoc est tota salus, & spes nostra, in ea reuelata.
Sed quia plerique febricitantium more, et quantumlibet delicatum
cibus, insipidum sibi reddunt, uetantur tractare sacras literas:
quemadmodum Dionysius episcopus Alexandrinus uetatus sibi
legere hereticorum libros: ne forte caperetur: Sed cœlestis
sibi dictum audiuit. Lege omnia quaecumque in manus tuas uenerint
quia probare singula quaeque & discernere potes: ut habet